

Promemoria

Ebba Riberdahl, styrelseledamot
Karin Wetterberg, styrelseledamot

Promemoria angående alternativa urvalsmetoder

Förutsättningar för alternativt urval

Vid antagning till grundnivå och avancerad nivå på högskolan ska urval göras genom att minst en tredjedel av platserna på utbildning tillsätts genom gymnasiebetyg, minst en tredjedel genom högskoleprov och högst en tredjedel genom särskilt urval. Alternativt urval kan bestå av 1) andra prov än högskoleprovet, 2) kunskaper, arbetslivserfarenhet eller annan erfarenhet eller 3) andra för utbildningen sakliga omständigheter. Det är upp till det enskilda universitetet att besluta om alternativt urval ska användas och hur urvalet ska göras. Om det finns särskilda skäl för det kan Universitets- och högskolerådet besluta att en utbildning kan tillsätta fler än en tredjedel av platserna genom alternativt urval. Det är inte möjligt att tillsätta platser med avseende på sökandens kön eller etniska tillhörighet.¹

Antagning via alternativt urval idag

I dagsläget erbjuder ett flertal universitet och högskolor alternativa urvalsmetoder för antagning till utvalda program. Umeå och Linköping universitet tillämpar båda särskilt urval för läkarprogrammet, men har lite olika upplägg. Umeå kräver ett resultat från högskoleprovet, en yrkeslegitimation och fem års erfarenhet som sjuksköterska, sjukgymnast, arbetsterapeut, biomedicinsk analytiker, psykolog, psykoterapeut eller en socionomexamen. De sökande i gruppen rangordnas sedan utifrån deras resultat på högskoleprovet.² Projektet startade i början av 1990-talet med syfte att bland annat minska antalet studenter som inte fullföljde sina läkarstudier. Resultatet blev också detta; studenterna som antagits via det alternativa urvalet fullföljer sina studier i högre grad och har samma eller marginellt bättre tentamensresultat än de som antagits i betyggruppen.³

Linköpings universitet tillämpar utöver till läkarprogrammet även särskilt urval vid antagning till logoped- och sjuksköterskeprogrammet. Projektet startade höstterminen 2011 och har sedan dess förlängts, rådande beslut gäller till vårterminen 2017 men en utredning om ytterligare förlängning är igång.⁴ För att platsa i det särskilda urvalet krävs två års arbetslivserfarenhet på minst halvtid efter 19 års ålder. Meriterande yrken liknar de vid Umeås universitet. Listan är dock en aning längre och rymmer även bland annat arbete

¹ Regeringens skrivelse 2009/10:186, NJA 2006 s. 683

² Umeå universitet. Medicinsk fakultet; Läkarprogrammet, 330 hp. 2015.

<http://www.medfak.umu.se/utbildning/program/programsida/?currentView=UMUarticleView&contentId=155326&code=MYL%C4K&t=p> (Hämtad 2015-12-10)

³ Lindström, Per; Ordf. antagningsrådet Umeå universitet. E-mail. 2015-10-20. <oscar.lee@umu.se>

⁴ Karlsson, Helén; Studentnheten vid Linköpings universitet. E-mail. 2015-10-28.

<helen.karlsson@liu.se>

inom äldreomsorgen. De sökande som uppfyller kriterierna tilldelas 1,0 på sitt resultat på högskoleprovet och rangordnas därefter.⁵ Även Linköping upplever att det särskilda urvalet gett positiva resultat och att det går lika bra för studenterna som antagits via det sättet.⁶

Även Karolinska Institutet tillämpar alternativa urvalsmetoder, vid antagning till läkarprogrammet och tandläkarprogrammet. Vid urvalet till läkarprogrammet kallas kandidater som uppnått ett visst resultat på högskoleprovet till ett intelligenstest, och de kandidater som uppnår bäst resultat på detta intelligenstest kallas därefter till en intervju där egenskaper som motivation för att genomgå utbildningen, stresshantering, kunskapshantering, sociala färdigheter och vetenskapligt intresse bedöms. Därefter antas kandidaterna baserat på en sammanlagd meritvärdering. Urvalet till tandläkarprogrammet görs på ett liknande sätt, men utan den ursprungliga sällningen baserad på resultat på intelligenstest och högskoleprov. Karolinska institutet tillämpar alternativt urval på en tredjedel av platserna på läkarprogrammet och hälften av platserna på tandläkarprogrammet.⁷ Det alternativa urvalet på KI ändrades nyligen, men erfarenheten från den tidigare versionen av urvalet tyder på att studenter antagna via intervju tar sig snabbare genom sina studier och i något lägre grad hoppar av läkarprogrammet. Skillnaden i avhopp är dock inte statistiskt signifikant, och det framgår inte om det gäller hur snabbt studenterna tar examen heller.⁸ Det finns ingen signifikant skillnad i hur PIL-studenter klarar AT-provet jämfört med andra studenter.⁹

Urvalet är relativt kostsamt, och dess för- respektive nackdelar diskuteras fortlöpande på Karolinska Institutet. Ett argument för att behålla urvalet har dock varit att kostnaderna för urvalet kan vägas upp av minskade kostnader för avhopp.¹⁰ Tidiga resultat från antagningen visade inte på någon skillnad i socioekonomisk bakgrund mellan antagningsgrupperna.¹¹

Höstterminen 2010 erbjöd Lunds universitet för första gången den fristående nätkursen Utvidgad juridisk introduktionskurs - UJIK - på 15 högskolepoäng. Syftet var att bredda rekryteringen till högre studier och målgruppen beskrivs som ungdomar som inte har en akademisk utbildning som förstahandsalternativ.¹² Kursen har platsgaranti vilket betyder att den sökande är garanterad en plats om denne har grundläggande behörighet. Vid slutet av kursen erbjuds de 20 bästa studenterna en plats vid Lunds juristprogram.¹³ Av de resultat som presenterats kan konstateras att kursen varit framgångsrik. Mellan VT10 och HT14 hade 19 procent av de studerande utländsk bakgrund. Detta kan jämföras med 16 procent vid Lunds universitet

⁵ Linköpings universitet. Medicinska fakulteten; Särskilt urval. 2015. <https://www.liu.se/medfak/sarskilt-urval?l=sv>. (Hämtad 2015-12-10)

⁶ Karlsson, Helén; Studentenheten vid Linköpings universitet. E-mail. 2015-10-28. <helen.karlsson@liu.se>

⁷ Karolinska institutet. Alternativt urval. 2016. <http://ki.se/utbildning/alternativt-urval> (Hämtad 2016-01-09)

⁸ Hedbäck, Intervjuantagna läkarstudenter tar examen snabbare, Läkartidningen 2004 nr 21-22, <http://www.lakartidningen.se/OldPdfFiles/2004/28636.pdf>.

⁹ Bågedahl-Strindlund mfl, Intervjuantagna läkarstudenter klarar AT-provet lika bra som de andra, , <http://www.lakartidningen.se/Functions/OldArticleView.aspx?articleId=10811>

¹⁰ Bågedahl-Strindlund mfl, Intervjuantagna läkarstudenter klarar AT-provet lika bra som de andra

¹¹ Åberg mfl, Högsta betyg ej nödvändigt, Läkartidningen 1997 nr 12, <http://www.lakartidningen.se/OldPdfFiles/1997/15447.pdf>

¹² Juridiska fakulteten vid Lunds universitet. UJIK - En utvärdering. 2015, 2.

¹³ Ibid, 5.

som helhet och 10 procent vid juristprogrammet om de studenter som antagits via UJIK inte medräknas.¹⁴

Kursen ges helfart på höstterminerna men på halvfart varje vårtermin, med syfte att förenkla för den som inte vill ta studiemedel.¹⁵ Något som ytterligare är behjälpligt för den mindre ekonomiska resurser är kursens distanskoncept. Det faktum att kursen erbjuds via nätet överbryggat geografiska spärrar och möjliggör även för personer som inte har råd att flytta till Lund att testa akademiska studier.¹⁶ Under kursens gång har studenterna tillgång till "nätcoacher", som är studenter som redan studerar på juristprogrammet. UJIK har anammat detta koncept för att nå fram till ungdomar som inte har tidigare erfarenhet av högre studier och som kan uppleva det akademiska språket som krångligt och skrämmande.¹⁷ De studenter som kan ha även möjlighet att komma på studiebesök för att lära känna den juridiska fakulteten i Lund.¹⁸

Lunds egen utvärdering visar att de studenter som via UJIK har antagits till juristprogrammet har klarat sig lika bra som de studenter som antagits på ordinarie sätt. Det har även påvisats att de hoppar av sina studier i markant lägre grad.¹⁹ Även för de som inte blir erbjudna en plats vid juristprogrammet har kursen visat sig vara gynnsam. Cirka 72 procent av de som inte hade någon tidigare erfarenhet av högre studier läser vidare efter kursen, antingen i form av fristående kurser eller program.²⁰

Antagning via alternativt urval på Uppsala universitet

Idag används alternativt urval på Uppsala universitet framför allt till program och kurser på avancerad nivå, där exempelvis tidigare uppsatser kan bedömas, studenten intervjuas eller tidigare akademiska erfarenheter bedömas. För några program kan även arbetslivserfarenhet beaktas genom att en särskild urvalsgrupp finns för studenter med arbetslivserfarenhet.

På grundnivå används alternativt urval på programmet med inriktning mot personal- och arbetslivsfrågor. Antagningen sker genom att 30 % av platserna på programmet viks åt sökande med fyra års arbetslivserfarenhet på minst halvtid. I denna urvalsgrupp tillsätts hälften av platserna på de sökandes betyg och hälften av platserna genom ett intervjuförfarande.

Det finns även en alternativ väg in på juristprogrammet, nämligen det juridiska grundåret. Det juridiska grundåret består av samma kurser som termin 1 och 2 på juristprogrammet, och studenter som klarar grundåret med betyget VG får möjlighet att börja på terminskurs 3 på juristprogrammet. Antagningen till grundåret görs dock på samma grund som till juristprogrammet (60 % av platserna tillsätts med betyg, 40 % med högskoleprov), vilket gör att skillnaden i vilka studenter som antas till juristprogrammet respektive grundåret inte blir särskilt stor.

Möjligheter på Uppsala universitet

Som tidigare nämnts används alternativt urval idag i ganska liten utsträckning vid Uppsala universitet. Då det används är det framför allt till studier på avancerad nivå, där det går att bedöma tidigare akademiska studier.

¹⁴ Ibid, 10.

¹⁵ Ibid, 4.

¹⁶ Ibid, 14.

¹⁷ Ibid, 3.

¹⁸ Ibid, 4.

¹⁹ Ibid, 36.

²⁰ Ibid, 12.

Uppsala studentkår anser att universitetet bör använda alternativt urval för att minska social och etnisk snedrekrytering. Det går inte att lämna någon generell rekommendation om hur detta ska göras, men universitetet bör studera erfarenheterna från andra universitet för att se vilka slutsatser om för- och nackdelar som kan dras. Det verkar som att vissa typer av alternativt urval kan medföra positiva effekter vad gäller studenternas motivation och egenskaper utöver studieresultat. Samtidigt bör detta vägas mot de kostnader som ett alternativt urval innebär, och risken för att urvalet förstärker snedrekryteringen. Det bör också beaktas att ett alternativt urval kan ha flera olika syften och att olika typer av urval kan leda till att olika syften uppnås. Detta märks exempelvis på PIL-antagningen, som visserligen öppnar för att antagning baseras på fler egenskaper och resultat än betyg och högskoleprov, men som inte verkar ha någon särskild effekt på snedrekryteringen.

De program som främst kan komma ifråga för alternativt urval är populära program som läkarprogrammet, pol. kand.-programmet och ekonomprogrammet. Till dessa program söker många studenter som är behöriga, men som inte har tillräckliga betyg eller högskoleprov för att komma in. Samtidigt präglas programmen av att andra egenskaper än de rent studierelaterade är viktiga för att lyckas på universitetet och arbetslivet.

Tidigare fanns en alternativ möjlighet att komma in på juristprogrammet via kursen JIK II. Studenter som sökte kursen JIK II skulle ha ett antal högskolepoäng, varav en del i juridik. Studenterna fick därefter läsa en kurs som motsvarade termin 1 på juristprogrammet, och därefter antas på termin 2 på juristprogrammet i mån av plats. I praktiken var detta en alternativ väg in på juristprogrammet. Med tanke på att JIK II idag har ersatts med grundåret i juridik, som har samma funktion som alternativ väg in på juristprogrammet men som i princip antar sina studenter på samma sätt som juristprogrammet i Uppsala, finns det utrymme för att öppna en alternativ antagning till juristprogrammet igen.

Referenser

Bågedahl-Strindlund, Margaretha, Mårtensson, Björn, Fredriksson, Sten, *Intervjuantagna läkarstudenter klarar AT-provet lika bra som de andra*, Läkartidningen 2008 nr 48, <http://www.lakartidningen.se/Functions/OldArticleView.aspx?articleId=10811>

Hedbäck, Sara, *Intervjuantagna läkarstudenter tar examen snabbare*, Läkartidningen 2004 nr 21-22, <http://www.lakartidningen.se/OldPdfFiles/2004/28636.pdf>

Juridiska fakulteten vid Lunds universitet. *UJIK - En utvärdering*. 2015.

Karlsson, Helén; Studentenheten vid Linköpings universitet. E-mail. 2015-10-28. <helen.karlsson@liu.se>

Karolinska institutet. Alternativt urval. 2016. <http://ki.se/utbildning/alternativt-urval> (Hämtat 2016-01-09)

Lindström, Per; Ordf. antagningsrådet Umeå universitet. E-mail. 2015-10-20. <oscar.lee@umu.se>

Linköpings universitet. Medicinska fakulteten; Särskilt urval. 2015. <https://www.liu.se/medfak/sarskilt-urval?l=sv>. (Hämtad 2015-12-10)

Regeringens skrivelse 2009/10:186

Umeå universitet. Medicinsk fakultet; Läkarprogrammet, 330 hp. 2015. <http://www.medfak.umu.se/utbildning/program/programsida/?currentView=UMUarticleView&contentId=155326&code=MYL%C4K&t=p> (Hämtad 2015-12-10)

Åberg, Hans, Hindbeck, Hans, Nicolausson, Mariana, *Högsta betyg ej nödvändigt*, Läkartidningen 1997 nr 12, <http://www.lakartidningen.se/OldPdfFiles/1997/15447.pdf>

Ebba Riberdahl <ebbariberdahl@gmail.com>

Särskilt urval

Johan Jäger <johan.jager@liu.se>
Till: Ebba Riberdahl <ebbariberdahl@gmail.com>

28 oktober 2015 11:23

Hej Ebba!

Jag har pratat med Helén Karlsson nu som försökt besvara frågorna kring Särskilt urval. Jag har klippt in hennes svar nedan.

En tredjedel av platserna på en utbildning får högskolan själv bestämma vilka urvalsgrunder man vill tillämpa. Vi har valt att tilldela 10% av platserna på Sjuksköterske- och Logopedprogrammet samt 12 platser på Läkarprogrammet till särskilt urval där högskoleprov tillsammans med arbetslivserfarenhet inom medicin och vård utgör urvalet.

Vi startade med det särskilda urvalet HT11 och ett beslut om förlängning togs 2014 och detta beslut gäller nu till VT17. Vi håller nu på att se över om urvalet ska förlängas ytterligare.

Vi ser att åldersspridningen på de som antagits endast har påverkats marginellt med det särskilda urvalet, några är lite äldre men de flesta har precis minimikravet på arbetslivserfarenhet.

Vi har inte gjort någon utredning på individnivå men känslan är att det varken gått bättre eller sämre för de studenter som antagits inom särskilt urval.

Har ni några ytterligare frågor är du välkommen att höra av dig till mig eller till Helén Karlsson (helen.karlsson@liu.se, 013-28 68 13)

Med vänlig hälsning

Johan Jäger
Informatör

Medicinska fakultetens kansli

581 83 Linköping
Telefon: 013-28 46 45
Mobil: 073-271 30 69
Besöksadress: Sandbäcksgatan 7, Campus US
Besök oss gärna på: www.liu.se/medfak

Från: Ebba Riberdahl <ebbariberdahl@gmail.com>**Datum:** Friday 16 October 2015 16:48**Till:** Johan Jäger <johan.jager@liu.se>**Ämne:** Re: Särskilt urval

[Citerad text är dold]

Ebba Riberdahl <ebbariberdahl@gmail.com>

Alternativt urval

Per Lindström <per.lindstrom@umu.se>

20 oktober 2015 10:36

Till: "ebbariberdahl@gmail.com" <ebbariberdahl@gmail.com>

Hej,

Du har ställt en del frågor om vårt alternativa urval till läkarprogrammet i Umeå. Jag har varit med under en stor del av tiden när detta använts och ska försöka ge några korta kommentarer.

1) Varför började vi. Detta var i början av 1990-talet. Vi såg två problem som vi ville komma åt. Det ena gällde studenternas ointresse för 'mjuka frågor' som bemötande, förhållningssätt, genusaspekter och liknande. Det andra gällde att vi hade många studenter som inte fullföljde studierna (åtminstone inte hos oss). Bägge delarna tänkte vi oss kunde förbättras om vi träffade de sökande för en intervju som spelade roll för rangordningen. I intervjun ville vi komma åt sådant som inte framkommer ur betyg eller högskoleprovresultat.

2) Mångfalden har inte ökat. Både förr och senare har vi en överrepresentation av studenter med annan bakgrund än traditionellt svensk. De allra flesta har åtminstone en förälder som studerat vid högskola. Däremot tror vi att antagningsförfarandet gett en något jämnare könsfördelning. Vi har inte så ofta haft den stora övervikt av kvinnliga studenter som man sett på andra studieorter.

3) Det går bra för de studenter som antagits i det alternativa urvalet. De fullföljer studierna och har samma eller marginellt bättre tentamensresultat än de som antagits i betygsgruppen. Det gäller även de allra senaste par åren då vi frångått intervjun men behållit en grupp som rangordnats genom en sammanvägning av betyg och högskoleprovresultat.

Mvh

Per Lindström, professor
Ordf. antagningsrådet Umeå universitet